

STRÅKSTUDIE

FINSPÅNG - NORRKÖPING

Samverkan över kommungränsen
längs rv. 51

NORRKÖPING

FINSPÅNG

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

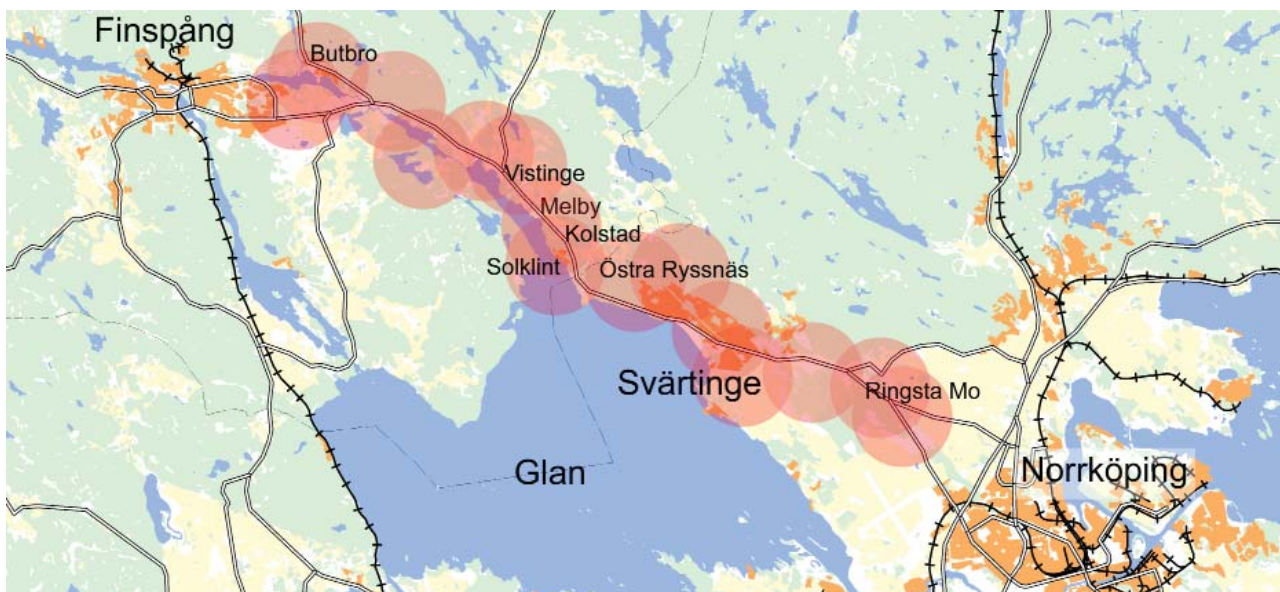
1. Ett stråk som växer, utvecklas och förändras	3
2. Ett gott liv i en attraktiv livsmiljö	4
3. Nulägesbeskrivning	5
3.1 Fler bosätter sig i stråket	5
3.2 En bebyggelse i omvandling	6
3.3 Pendlarna dominerar	7
3.4 Servicen måste utvecklas med stråket	7
3.5 Kommunikationer	8
3.6 Gång och cykelvägar	8
3.7 Kollektivtrafik	9
3.8 Planer	9
4. Upplevelse	10
4.1 Planer	10
5. Analysdel; emotionella - funktionella värden	11
6. Åtaganden	12
Ett öppet och tillgängligt samhälle	12
Kommunikationer	13
Familjeliv	14
Blandade boendeformer	14
Mötesplatser	15

1. ETT STRÅK SOM VÄXER, UTVECKLAS OCH FÖRÄNDRAS

Orterna i stråket mellan Finspång och Norrköping växer och utvecklas. Såväl Finspång som Norrköping har haft sin största befolkningsutveckling utanför huvudtätorten i just detta stråk, och, utvecklingen ser ut att fortgå. Stråket är populärt för boende och har mycket gott att erbjuda. Utmed stråket finns sjön Glan som möjliggör fiske, bad och skridskoåkning. Höga höjder och stora slätter bjuder på vackra utsikter. Odlingslandskap med närodlade råvaror och utbudet av arbete, studier och nöjen i Norrköping och Finspång är ständigt närvarande.

De som bor i området idag, bor i ett område som till befolkningsantalet är stort, men där tillgången på offentlig service är bristfällig och där byarna saknar förbindelser mellan varandra. Många bor också i ett gränsland där kommungränsen skapar hinder i vardagen som annars inte funnits.

Denna kommungemensamma analys har till syfte att ur ett attraktivitetsperspektiv beskriva stråket som boplats. De utvecklingsbehov som identifieras resulterar i förslag till åtgärder som kommunerna tillsammans och på egen hand kan vidta, för att bidra till ett enklare och rikare liv i för boende i stråket Finspång – Norrköping.

Stråket mellan Finspång - Norrköping längs rv. 51

2. ETT GOTT LIV I EN ATTRAKTIV LIVSMILJÖ

Både Finspångs och Norrköpings kommuner har visioner som på olika sätt beskriver en livsmiljö präglad av kvalitet och attraktivitet. Skillnaden består i olika betoningar, Finspång beskriver sig som den attraktiva kommunen och Norrköping beskriver istället att här finns det goda livet.

Med utgångspunkt från dessa visioner har stråket analyserats genom en beskrivning av det goda och det attraktiva som finns idag följt av en reflektion om vad kan tillföras i strävan mot visionerna.

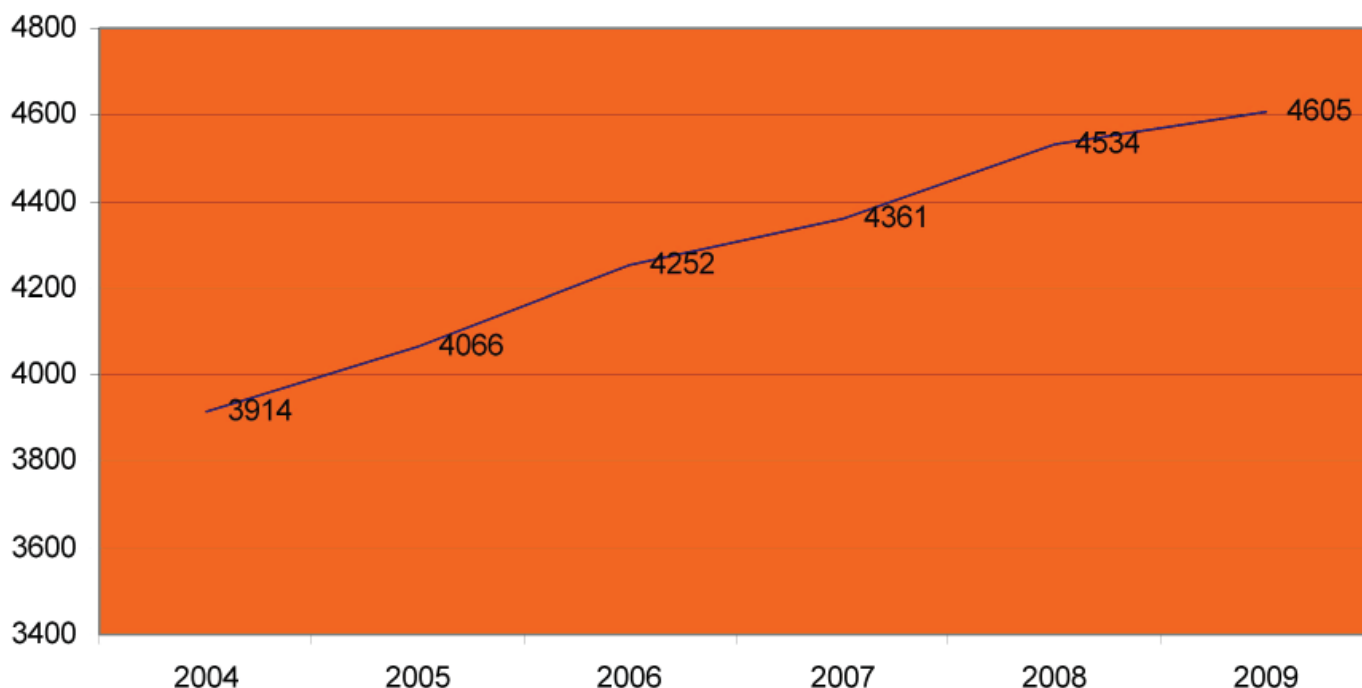
Analysen har utgått från en modell som beskriver attraktiv livsmiljö som ett samspel mellan olika komponenter. Komponenterna som här har använts är dels den emotionella attraktiviteten och dels den funktionella attraktiviteten.

Den emotionella attraktiviteten berör mjuka områden som identitet, natur, kultur, socialt kapital mm. Den funktionella attraktiviteten ser istället till utbud av offentlig och kommersiell service, arbetstillfällen, infrastruktur och andra funktionaliteter.

Stråket Finspång–Norrköping har tidigare behandlats i *Stråkanalys riksväg 51 Norrköping-Finspång-Örebro*.¹ Den stråkanalysen fokuserade framförallt på de tre huvudtätorterna och relationerna däremellan. Vad denna analys istället syftar till är att behandla byarna och orterna inom stråket, mellan Finspång och Norrköping. Båda kommunerna upplever en stark utveckling i stråket, på respektive sida om kommungränsen. Det har i sin tur väckt en del frågor. Vad innebär utvecklingen för stråket idag, vad får den för konsekvenser för dels de boende och dels för kommunerna och slutligen vad kan vi - kommunerna - göra för att stödja utvecklingen och skapa ett stråk som innebär ett gott liv i en attraktiv livsmiljö.

¹ *Stråkanalys riksväg 51 Norrköping-Finspång - Örebro*, Regionförbundet Östsam, 2008

Befolkningsutveckling i stråket Finspång - Norrköping år 2004 2009

Befolkningsutvecklingen har varit stor i stråket under perioden 2004 - 2009

3. NULÄGESBESKRIVNING

3.1 Fler bosätter sig i stråket

Befolkningsutvecklingen inom stråket ser mycket positiv ut på båda sidor av kommungränsen, faktum är att det är i detta område som befolkningen utanför huvudtätorterna ökat allra mest, både i Finspångs och i Norrköpings kommun. I Norrköping är det framförallt Svärtinge som växer och i Finspång är det Kolstadsområdet och Butbro, de områden som ligger närmast tätorterna Finspång eller Svärtinge.

Barnfamiljerna är en särskilt framträdande grupp i stråket. Detta är särskilt tydligt i Svärtinge men också i de kringliggande orterna och byarna. Undantaget är möjligen Kolstad, där den största åldersgruppen är 45-64 år, men även där börjar det bli fler små barn än tidigare och fler i föräldrablivande åldrar.

Utbyggnad av VA i Kolstad

Planer på bland annat nya bostadsområden kan komma att förstärka trenden ytterligare.

Flera orter och byar i stråket har utvecklats från att ha varit huvudsakliga eller rent av rena fritidshusområden till bostadsområden. Svärtinge har i princip omvandlats helt till en tätort för permanentboende och är idag en tätort med nästan 3000 invånare. Kolstad är ett fritidshusområde med idag nästan 140 st boende permanent. Indragning av kommunalt vatten och avlopp till området pågår i samarbete med Norrköpings vatten och Finspångs kommun arbetar med flera planer som möjliggör fler tomter till området.

Med fler bosatta i traditionella fritidshusområden ställs andra krav på kommunerna än vad som gjorts tidigare, då de används som fritidshus.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Fiskeby landsbygd	628	677	699	693	699	694
Eneby landsbygd	502	495	503	503	513	499
Svärtinge	2 304	2 415	2 544	2 643	2 808	2 883
Kolstad	132	128	128	136	138	145
Vistinge området	161	167	183	184	170	172
Butbro	187	184	195	202	206	212
Summa	3914	4066	4252	4361	4534	4605

I stråket längs rv. 51 mellan Finspång och Norrköping är det Svärtinge som växt mest mellan 2004 - 2009.

3.2 En bebyggelse i omvandling

Den största orten i stråket, Svärtinge, har vuxit fram på branten intill Glans strand. Tätbebyggelsen i Svärtinge har spårats till 1920-talet, då i avsevärt mycket mindre skala och då som huvudsakligt fritidshusområde. Den utdragna omvandlingen från fritidshusområde till bostadsområde ger sig i uttryck i dagens bebyggelse med få flerfamiljshus, stora tomter och hus som speglar olika epoker under 1900-talet. Det är inte ovanligt att finna ett mindre hus av fritidshuskaraktär bredvid en nyare byggnation. Bebyggelsen slingrar sig uppför branten och avstånden är långa. Trots sin status som tätort finns det inte någon centrumkärna som förenar och möjliggör service, handel och möten.

Genom Svärtinge går Finspångsvägen, som före byggnationen av förbifart Svärtinge var en del av riksväg 51. Svärtinge är ca 5 km långt och är utbrett på ca 430 ha, vilket kan likställas med stadsdelarna Navestad, Hageby, Ljura, Klingsberg och Söderstaden i Norrköping totala yta.

Stråkets andra byar är till stora delar bebyggda likt Svärtinge om än i mindre skala. De domineras av småhus i strandnära lägen, ofta ursprungligen fridsbostäder eller fortfarande avsedda som sådana. Det finns även flera gårdar i stråket, både med djurhållning och med odlingar.

I angränsning till stråket finns Risingeområdet, också klassat som riksintresse för kulturmiljö. Risingeområdets bebyggelse skiljer sig från den övriga bebyggelsestrukturen i stråket och består mestadels av bybebyggelse i en jordbruksstruktur med kontinuitet sedan medeltiden.

De få flerfamiljshus som finns i stråket finns i Svärtinge. Det finns dock inga hyresrätter i stråket.

Omvandlingen av bebyggelsen från fritidshusområde till permanentbostadsområde pågår fortfarande

3.3 Pendlarna dominerar

Relativt få av de boende i stråket arbetar i det område man bor i. Eneby landsbygd är det område med högst andel boende som också arbetar i området och då är det ändå inte fler än 12 % av befolkningen i arbetsför ålder. Vanligast bland dessa är arbete inom byggnadsarbete eller företagstjänster.

De allra flesta boende i stråket arbetar i Norrköping eller Finspång, allra flest i Norrköping. Över 2000 av de boende i stråket rör sig i riktning antingen mot Norrköping eller mot Finspång. Lite drygt 370 av de som bor i stråket arbetar i Finspång och 1720 i Norrköping.

Med mindre än 30 minuters resväg med bil mellan Finspång och Norrköping är pendlingsförhållandena till tätorterna mycket goda för de boende i stråket. Den allmänna viljan att arbetspendla avtar kraftigt om resan överstiger 30 minuter, tar resan 40-50 minuter är det relativt få som kan tänka sig att pendla. Pendlingen mellan Finspång och Norrköping har ökat med 40 % sedan 1995.

Ca 115 studenter vid Campus Norrköping bor i eller i utkanten av stråket. 2008 reste 100 från Finspångs kommun och 15 från Svärtinge till Campus.

3.4 Servicen måste utvecklas med stråket

Norrköpings kommuns strategi för att upprätthålla ett gott och tillfredsställande serviceutbud på landsbygden är att skapa en servicestruktur, byggd på tätorterna i landsbygdsområdena. Svärtinge är en sådan tätort. Tätortens förutsättningar för serviceutbud ska främjas, men, servicen kan finnas närmare över kommungräns. Så är fallet i stråket Finspång-Norrköping för en stor del av de boende i stråket.

I stråkets tätort, Svärtinge, finns förskolor, grundskola, fritidsgård och livsmedelsbutik. Svärtinge förskolor tar i mån av plats emot barn från Finspångs kommun. År 2011 hade Finspångs kommun 16 förskolbarn från stråket placerade i Norrköpings kommun, varav 10 i Svärtinge. I grundskolan var det på vårterminen 2011 totalt 10 elever från stråket på Finspångs kommuns sida som går i skolan i Norrköpings kommun. Färre än 5 av dessa går i skolan i Svärtinge. För de som bor nära kommungränsen och har föräldrar som pendlar till Norrköping torde vardagen falla sig mer naturlig med barnen placerade i Svärtinge.

De boende i ytterkanterna av stråket är med så nära till tätorterna Norrköping eller Finspång Butbro relativt välförsedda med service av både offentlig och kommersiell karaktär.

Vad gäller den kommersiella servicen finns en livsmedelsbutik med postutlämning samt kiosk i Svärtinge. Handelsträdgården i Svärtinge har en regional kundkrets. I omlandet kring Svärtinge finns fler handelsträdgårdar med försäljning av odlade råvaror.

3.5 Kommunikationer som underlättar rörelsen i stråket

Riksväg 51 binder samman Finspång och Norrköping och trafikvolymerna längs med riksvägen är höga. Mellan Norrköping och Finspång är volymerna dessutom som störst med upp till 8 300 fordon per dygn. Prognoser som gjorts beräknar att trafikmängden per dygn på samma plats år 2020 kan komma att hamna på upp till 10 000 och ca 11 600 år 2040. Efter att förbifart Svärtinge invigdes i december år 2007 minskade genomfartstrafiken i Svärtinge dramatiskt. Trafiksäkerhetssituation i Svärtinge ser därför helt annorlunda ut idag än vad den gjorde före förbifartens tillkomst.

Finspångsvägen var tidigare en del av Rv 51, men i samband med förbifarten tog Norrköpings kommun över som väghållare med undantag från den delen som ligger inom Finspångs kommun, den delen svarar fortfarande Trafikverket för.

3.6 Gång och cykelvägar

Den minskade andelen trafikanter längs med Finspångsvägen har bidragit till tryggare och säkrare trafikförhållanden för de oskyddade gång- och cykeltrafikanterna i Svärtinge. Det finns också gång- och cykelvägsförbindelser mellan Svärtinge och Norrköping. Norrköpings kommun har klassat sträckan som ett sekundärstråk. Stråket löper emellertid inte genom hela Svärtinge tätort, och det finns inte förslag på ny utbyggnad för att ansluta boende i Östra Ryssnäs till nätet. Det finns inte något lokalt gång- och cykelvägs nät inom Svärtinge tätort. Norrköpings kommun är endast huvudman över Finspångsvägen, i övrigt är det vägföreningen som ansvarar över driften av det lokala vägnätet i Svärtinge.

Det är viktigt med sammanhängande gång- och cykelstråk längs rv. 51

3.7 Kollektivtrafik

Det kollektiva resandet i stråket har under 2000-talet ökat med knappt 8 %, från 575 000 resor/år 2002 till knappt 620 000 resor 2006, varav ca 20 % utgörs av skolresor. Anden skolresor har under samma period minskat till förmån för övriga resor, med stor sannolikhet arbetsresor.

Östgötatrafiken trafikerar sträckan Finspång – Norrköping med tre busslinjer:

Expressbusslinje 40/41 Norrköping-Vistinge-Finspång - ca 30 turer per vardag i vardera riktningen mellan ca kl. 05:00- 21:00. Trafik även på helger.

Regionbusslinje 410 Norrköping-Svärtinge-Finspång – ca 16 turer per vardag i vardera riktning mellan ca kl. 06:00-23:50. Trafik även på helger.

Lokalbusslinje 412 Norrköping – Svärtinge – ca 17 turer per vardag i vardera riktning mellan ca kl. 05:40- 20:54. Nattrafik på fredagar samt trafik även på helger.

För boende i Östra Ryssnäs eller Kolstad trafikeras hållplatsen Mon Kolstad av buss 410. Buss 412 trafikeras mellan hållplats Rosendalstorget i Svärtinge och Norrköpings resecentrum.

3.8 Planer

En omstigningsplats för kollektivtrafik planeras i Vistinge. Omstigningsplatsen kommer att innebära en avsevärd standardhöjning vid bytesplatsen med bland annat pendlarparkering, digital informationsskylt samt WC-anläggning intill väntplatsen.

4. UPPLEVELSE

Upplevelsevärdena i stråket är höga. Stråket är omgivet av områden som är värdefulla för rekreation. Flera områden är utpekade som viktiga områden för friluftslivet, det finns naturreservat, natura 2000- områden och riksintressen för yrkesfiske och kulturmiljö.

Glan är en fångstplats med omfattande fiskeaktivitet och har unika förutsättningar för visst fiske. Särskilt populärt är gösfiske. År 2006 pekades Glan ut som riksintresse för yrkesfiske av Fiskeriverket. Yrkesfiske ställer krav på navigerbara leder, landningsplatser, frysmöjligheter och vägar.

Båtlivet i Glan har under senare år blivit allt mer förekommande. Det finns flera intressanta utflyktsmål som går att se alternativt nå vattenvägen. Badplatserna vid Skarsäter i Svärtinge, naturreservaten Ribbingsholm och Ljusfors, Eköns naturvårdsområde, Finsspångs centrum med handel, restauranger och slottsmiljö för att nämna några. Det finns dock inte någon gästhamn i området runt Glan och det kan vara bra att känna till att vindarna till sjöss kan bli kraftiga.

Skarsäter i Svärtinge är ett trevligt naturområde utrustat med badplatser, grillområde, färhage och grusplan.

Ribbingsholm naturreservat består till största delen av ekhagmarker och strandängar. Genom reservatet går en vandringsled.

I Ljusfors naturreservat finns grova gamla ekar, lindar och artrika hagmarker. Det finns en markerad vandringsled genom reservatet.

Svärtinge udde består av ett odlingslandskap med slätteräng och betesmarker med enbuskar och grova ekar.

På Ekön i sjön Dovern finns ekbevuxna och öppna hagmarker.

Norr om Svärtinge finns en vandringsled som sträcker sig mellan Bergkulla och Sörsjön samt Graversfors. Vandringsleden ansluter vid Sörsjön och Graversfors till Östgötaleden. Det går även att vika av tidigare för att vandra runt Ågelsjön.

I stråket finns också Risinge, en kulturhistoriskt intressant landskapsmiljö med by- och jordbruksstruktur med kontinuitet sedan medeltiden. En biltur längs med den gamla landsvägen är en upplevelse i sig. Området är av riksintresse för kulturmiljö.

4.1 Planer

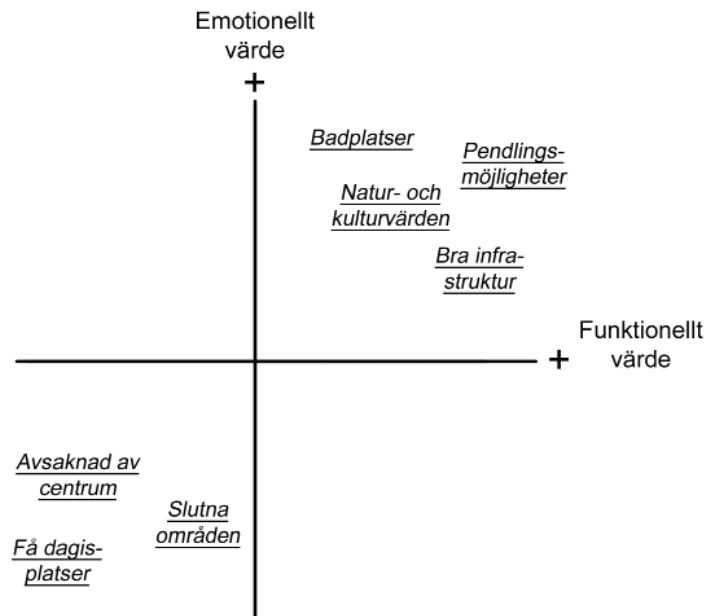
Norrköpings kommun planerar för att öka Svärtinges attraktions- och upplevelsevärden genom att förbättra det befintliga rekreationsområdet Skarsäter. Området planeras också att kompletteras med lek- och grillplatser, promenadstråk, soldäck och kallbadhus bland mycket annat. Därutöver ingår också anläggande av ett idrottsområde med sporthall, bollplaner och fritidsgård i anslutning till Svärtingehus skola. Väster om Svärtingehus skola och det befintliga bostadsområdet ska möjligheterna för en ny förskola, vård-, handel och centrumändamål utredas i den pågående detaljplanen.

5. ANALYSDEL; EMOTIONELLA - FUNKTIONELLA VÄRDEN

Samhällsplaneringens övergripande mål är att skapa långsiktiga strukturer för en hållbar utveckling. Byggnader, orter eller vägar som planeras och byggs påverkar under lång tid rörelsemönster, levnadsvanor och valmöjligheter för kommunernas medborgare. Den här studien av stråket riksväg 51 och Norrköpings och Finspångs kommungränser fokuserar på hur kommunerna kan medverka genom den fysiska planeringen till att skapa en attraktiv livsmiljö för boende och besökare i stråket.

En attraktiv livsmiljö utgörs av samband av olika värden, som var för sig står ensamma men tillsammans kan bidra till en större helhet.

Värdena kan delas in i två kategorier; emotionella och funktionella värden. En välfungerande skola kan vara ett emotionellt värde och goda pendlingsmöjligheter kan vara ett funktionellt värde. Tillsammans kan dessa bidra till en attraktiv livsmiljö medan var för sig så saknar vardagslivet en viktig pusselbit. Vi skulle inte nöja oss med bra pendlingsmöjligheter om skolan för våra barn var otillräcklig och vice versa. Norrköpings och Finspångs kommun bör alltså samverka så att vardagslivet i stråket blir så enkelt som möjligt oavsett sida av kommungränsen.

Exempel på hur funktionella och emotionella värden samverkar

När vardagslivets olika delar samverkar kan en attraktiv livsmiljö uppnås

Närhet till vatten kan vara ett emotionellt värde

6. ÅTAGANDEN

Utvecklingen i stråket Finspång- Norrköping är en kommungemensam angelägenhet. Genom en tydligare kommunövergripande samverkan inom identifierade nyckelområden kan knutar lösas upp och visionen om ett gränslöst stråk realiseras. Detta avsnitt presenterar därför förslag på åtaganden som kommunerna kan besluta att ställa sig bakom. Förslagen på åtaganden ramar in den fortsatta samverkan mellan kommunerna och tydliggör hur kommunerna i det fortsatta konkret kommer att fortsätta arbetet med att stärka utvecklingen i stråket.

Ett öppet och tillgängligt samhälle

Stråkets utbredning och utveckling har varit önskvärd för båda kommunerna. Strukturen är på några platser emellertid inte den mest optimala ur ett samhällsperspektiv. Eftersom den utbredning som skett inte varit helt förväntad är det en del lösningar som fått ske i efterhand, till exempel att skapa rum för en centrumkärna i Svärtinge. För att förekomma liknande scenarion på andra platser i stråket kan kommunerna se över möjligheten att utöka lovplikten i de områden som inte är detaljplanelagda men också använda inhämtad kunskap för att styra mot ett mer öppet samhälle.

Åtaganden

Kommunerna åtar sig att se över möjligheten att utöka lovplikten i stråket.

Kommunerna åtar sig att i kommande planeringsprocesser styra mot ett öppet och tillgängligt samhälle.

Kommunikationer

Att röra sig inom stråket ska vara minst lika enkelt som till och från stråket. Med gång- och cykelväg genom stråket kan till exempel fler barn och ungdomar röra sig mer fritt. På sikt kan det också handla om att kommunerna tillsammans med de lokala vägföreningarna verkar för fler väg och gång- och cykelvägsförbindelser inom stråket.

Åtaganden

Kommunerna åtar sig att verka för att det finns en gång- och cykelväg som sträcker sig genom stråket.

Kommunerna åtar sig att i kommande planeringsprocesser styra mot ett öppet samhälle med goda förbindelser mellan och inom de olika områdena i stråket, exempelvis genom samverkan kring kollektivtrafikutveckling.

Familjeliv

Tillgången på barnomsorg och grundskola ska motsvara den efterfrågan som finns i stråket. Kommunerna ska därför agera mer proaktivt genom att planera för utökade omsorgsbehov i samband med planering av nya bostadsområden. Norrköpings kommun har trots ett stort tryck inom den egna kommunen stöttat Finspångs kommun med platser i den mån det gått att ordna. Med ett kommungemensamt grepp om och med en mer ansvarfull planering av platser ska framtidens behov tryggas.

Åtaganden

Att åta sig att gemensamt planera för att morgondagens omsorgsbehov tillgodoser den demografiska utvecklingens i området.

Blandade boendeformer

Utbudet av bostäder i stråket ska erbjuda valmöjligheter. Ett boendebud som erbjuder valmöjlighet bidrar till ett mer dynamiskt och levande samhälle. Dels genom att det gör det möjligt för de boende att under livets olika faser byta boende men också genom att göra stråket mer tillgängligt även för dem som inte har intresse av eller möjlighet att bo i egen villa.

Åtaganden

Kommunerna åtar sig att verka för blandade boendeformer i kommande detaljplaner.

Kommunerna åtar sig att undersöka möjligheterna för kvarboende i området i livets olika skeden.

Mötesplatser

Tillgången på mötesplatser spelar en betydande roll för livskvaliteten. Platser för möten ger möjlighet till gemenskap och aktivitet. Det är därför viktigt att det finns mötesplatser i stråket, året runt och att tillgängligheten till de mötesplatser som finns ska vara god. För att utöka tillgången på mötesplatser behöver kommunerna samspela med vägföreningar och andra aktörer i stråket.

Åtaganden

Kommunerna åtar sig att verka för tillskapandet av nya mötesplatser i stråket och att dessa har god tillgänglighet.

Kommunerna åtar sig att undersöka tillgängligheten till befintliga mötesplatser i stråket.

Den här stråkstudien har tagits fram i samarbete mellan Norrköpings och Finspångs kommuner.

Studien syftar till att beskriva stråket mellan kommunerna ur ett boendeperspektiv med fokus på områden för kommunsamverkan.

Målet är att skapa förutsättningar för ett enklare och rikare liv för boende i stråket mellan Finspång och Norrköping.

Kontaktuppgifter Norrköpings kommun:

Stadsbyggnadskontoret
Förvaltningshuset Rosen
Trädgårdsgatan 21
601 81 Norrköping
011-15 00 00
www.norrkoping.se

Kontaktuppgifter för Finspångs kommun:

Utvecklingsavdelningen
Finspångs kommun
Bergslagsvägen 13-15
612 80 Finspång
0122-85 000
www.finspang.se